

'Zoveel mogelijk gegevens automatisch laten inlopen'

KringloopWijzer steeds meer beleidsinstrument

De KringloopWijzer krijgt stapsgewijs steeds meer gewicht als beleidsinstrument.

Met ingang van dit jaar is het invullen van de KringloopWijzer verplicht voor melkveebedrijven met een fosfaatoverschot; naar schatting krijgt 60 procent van alle melkveehouders ermee te maken. Maar wat kun je er nog meer mee?

Het is nog niet zo dat voor melkveehouders met een goudgerand KringloopWijzer-certificaat alle deuren openzwaaien. Maar er zit wel beweging in, stelt projectleider Michel de Haan van Wageningen UR. „Vanuit de Nederlandse overheid en ook in Brussel komt er langzamerhand steeds meer ruimte voor maatwerk, voor bedrijfsspecifiek beleid”, signaleert hij. Zo keek het ministerie van Economische Zaken volgens hem voorheen alleen naar de stal en de emissiearme vloer om de ammoniakemissie te bepalen.

„Tegenwoordig staat de overheid er steeds meer voor open om ook voer- en managementmaatregelen te accepteren. De effecten daarvan kun je ook uitrekenen met de KringloopWijzer.”

BEX

De KringloopWijzer is in het voorjaar van 2011 geïntroduceerd als instrument om de mineralenkringlopen op een melkveebedrijf in beeld te brengen. Hoeveel boeren het

afgelopen jaar vrijwillig de KringloopWijzer invulden, is niet exact bekend, maar naar schatting zijn het er zo'n 2.000. De BEX – bedrijfsspecifieke excretie – is de basis. Dit overheidsinstrument was reeds goed onderbouwd en geaccepteerd, dus dat was een prima uitgangspunt om de KringloopWijzer verder mee uit te bouwen, aldus De Haan. In Nederland maakt ongeveer 60 procent van de melkveehouders gebruik van de BEX. Wie kan aantonen dat de veestapel minder stikstof en fosfaat

De KringloopWijzer kan de BEP, de bedrijfsspecifieke fosfaatnorm, berekenen. Als je kunt aantonen dat je fosfaatonttrekking hoger is dan de generieke norm, ontstaat er meer mestplaatsingsruimte.

produceert dan de forfaitaire normen, hoeft minder mest af te voeren. De BEX is daarmee een belangrijk onderdeel waarmee veehouders het invullen van de KringloopWijzer direct kunnen 'verzilveren'.

Fosfaat

De KringloopWijzer kan ook de BEP, de bedrijfsspecifieke fosfaatnorm, berekenen. Voor 2015 geldt dat melkveebedrijven een evenwichtsbemesting voor fosfaat moeten toepassen: niet meer fosfaat plaatsen dan dat er wordt onttrokken aan de bodem. „Daar zijn generieke normen voor, maar als je kunt aantonen dat jouw fosfaatonttrekking hoger is, wordt het interessant“, aldus De Haan. „Dan ontstaat er meer mestplaatsingsruimte.“ In 2014 en ook dit jaar loopt er een BEP-pilot, waar zo'n 150 veehouders aan kunnen deelnemen. Voorwaarde voor deelname aan de pilot is wel dat ook de KringloopWijzercijfers over de achterliggende twee jaren moeten worden opgesteld. Ook de BEP is daarmee een KringloopWijzer-onderdeel dat concreet voordeel kan opleveren. Daarnaast kunnen melkveehouders die gebruik willen maken van de vrijstelling voor het bovengronds aanwenden van drijfmest, via de KringloopWijzer aantonen dat ze geen te hoog N-overschot hebben en aan de voorwaarden voor ontheffing voldoen.

Verplicht

Met ingang van 2015 heeft de zuivelindustrie het invullen van de KringloopWijzer echter verplicht gesteld voor alle melkveebedrijven met een fosfaatoverschot. De Haan schat in dat zo'n 60 procent van de melkveehouders nu met het instrument aan de slag moet, om in 2016 de KringloopWijzer-gegevens te kunnen overleggen. Dat is een van de hoofdpunten uit het convenant dat LTO in 2013 heeft gesloten met de zuivelondernemingen (NZO), de veevoerindustrie (Nevedi) en de accountants (VLB). Dit convenant moet er mede voor zorgen dat bij de verwachte groei van de melkproductie de fosfaatproductie niet boven het plafond van 2002 komt (84,9 miljoen kilo). „In dat convenant is ook afgesproken dat de fosfaatbenutting minimaal 31 procent moet zijn. Ook dat is een kengetal dat binnen de KringloopWijzer wordt berekend.“ Zo krijgt de KringloopWijzer langzamerhand steeds meer gewicht als beleidsinstrument. Daarvoor is ook de borging van de ingevoerde gegevens van belang. Dat gebeurt vooral via de centrale database waarin alle gegevens van de KringloopWijzer worden verzameld. Deze is in januari officieel in gebruik genomen en er wordt hard gewerkt aan de verdere ontwikkeling ervan. De bedoeling is dat allerlei bedrijfsgegevens die elders al zijn vastgelegd, 'automatisch' de centrale database in lopen, zodat zo veel mogelijk

bestaande bedrijfsgegevens al zijn ingevuld. Te denken valt aan de geleverde melk (via de zuivelonderneming), de afgezette mest (via RVO), de dieraantallen (I&R-gegevens) en het afgenomen voer (via de veevoerleverancier).

Brussel-proof

„De software voor het invullen van de KringloopWijzer hangt er ook al onder, alleen zijn nog niet alle koppelingen operationeel“, aldus De Haan. Een grote uitdaging is nog de borging van de gegevens over de aanvoer van ruwvoer op een bedrijf. „Aangekocht gras of maïs van de buurman wordt niet centraal geregistreerd en er is doorgaans ook geen bon van.“ De centrale database is wel een voorwaarde voor betrouwbare, fraudebestendige KringloopWijzercijfers, stelt hij. „Dat is ook van belang om het instrument 'Brussel-proof' te krijgen. Brussel kijkt er met belangstelling naar.“ Daarom ijvert de projectleider tevens voor de internationale wetenschappelijke onderbouwing van de gebruikte rekenmethodieken in de KringloopWijzer, zoals die voor het vaststellen van de stikstof- en fosfaatbenutting. „Daar zijn wel Nederlandse publicaties over verschenen, maar voor Brussel is het van belang dat die wetenschappelijke onderbouwing ook wordt gepubliceerd in internationale 'peer review papers'. Dan wordt dit nationale instrument makkelijker geaccepteerd.“

Vergunningverlening

Dat zou mogelijkheden kunnen scheppen binnen de vergroeningsparagraaf van het GLB, schetst De Haan. „Boeren die via de KringloopWijzer kunnen aantonen dat ze lage stikstof- en fosfaatoverschotten hebben, zou je kunnen belonen via toeslagrechten. Ook de nationale overheid zou die kant op kunnen gaan.“ Die beweging is er nu nog niet, maar De Haan ziet daar wel kansen. Ook voor de vergunningverlening binnen de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en Natura 2000 biedt de KringloopWijzer binnenkort mogelijkheden. Op dit moment kan er nog geen (Natuurbeschermingswet) vergunningverlening plaatsvinden op basis van de KringloopWijzer, omdat de berekeningen voor de ammoniakuitstoot van een bedrijf nog niet 'Raad van State-proof' zijn. Een verleende vergunning zou dan kunnen worden aangevochten. Maar de manier waarop de bedrijfsspecifieke ammoniakuitstoot (BEA) wordt berekend, wordt op dit moment getoetst door de Commissie van Deskundigen van de provincies Noord-Brabant en Overijssel. Die toetsing zit in de eindfase, aldus beleidsmedewerker Wiebren van Stralen van LTO-Noord. „Als de BEA-rekenregels worden goedgekeurd, kan

de emissiereductie uit de KringloopWijzer meewegen bij de vergunningverlening.“ De bedoeling is dat te zijner tijd ook voeren managementmaatregelen vanuit de KringloopWijzer als bijlage aan de RAV-lijst worden gehangen, aldus Van Stralen.

Broeikasgassen

De KringloopWijzer is ook het enige instrument dat de emissie van de broeikasgassen methaan en lachgas in beeld brengt. Boeren worden daar nu nog niet op afgerekend, maar broeikasgassen zijn voor afnemers van zuivel minstens zo belangrijk als ammoniak, aldus De Haan. FrieslandCampina laat desgevraagd weten dat broeikasgassen de aandacht hebben. Maar de resultaten uit de KringloopWijzer zijn nog geen onderdeel van het duurzaamheidsprogramma Foqus Planet, en daar kunnen dus (ook op andere onderdelen) ook nog geen punten mee worden behaald. Er wordt nu gewerkt aan uitbreiding van de KringloopWijzer met een watermodule, om ook het watergebruik in beeld te brengen. Er wordt onder meer gekeken naar het vasthouden van water, het voorkomen van vervuiling door erfafspoelwater, beperking van uitspoeling naar het oppervlaktewater en ook het ecologische beheer van sloten en slootkanten. „De ambitie is om de eisen van de Kaderrichtlijn Water te koppelen aan de KringloopWijzer“, stelt De Haan. „Daarinnen gelden nu al bepaalde eisen voor erven bij nieuwbouw, maar in de toekomst gaan die voor alle bedrijven spelen.“

Nitraat

Waterschappen hebben baat bij lage emissies vanuit de landbouw en willen daarom graag dat boeren de KringloopWijzer invullen. Het Zeeuwse waterschap Scheldestromen draagt bijvoorbeeld 50 euro bij aan veehouders die de KringloopWijzer (laten) opstellen. Het is echter nog niet zo ver dat veehouders met goede KringloopWijzer-scores korting krijgen op hun waterschapslasten. Ook de nitraatuitspoeling kan per bedrijf worden berekend. Het nitraatgehalte in het grondwater mag niet hoger zijn dan 50 milligram per liter. Dat is ook de voorwaarde waar het hele derogatiebeleid op is gestoeld. „Dat is dus een heel belangrijk kengetal waar we zeer zorgvuldig mee om moeten gaan. Voordat we dat gaan afdrucken op de KringloopWijzer, moeten we er zeker van zijn dat het klopt. Daarom willen we het eerst heel goed valideren, om te voorkomen dat er discussie over ontstaat“, aldus De Haan. ■

„De centrale database is een voorwaarde voor betrouwbare, fraudebestendige KringloopWijzercijfers. Dat is ook van belang om het instrument Brussel-proof te krijgen“, aldus Michel de Haan van Wageningen UR.